
A jogi konfliktusok rendezésének lehetséges útjai az eljárásjogi reformok tükrében – polgári per vagy mediáció?*

Nagy Adrienn**

1. Bevezető gondolatok

a társadalmi konfliktusok rendezésében a jognak kiemelkedő szerepe van, hiszen amennyiben a társadalmi konfliktus jogi konfliktusnak minősül, ennek feloldása hagyományos megoldásként peres eljárásban történik meg. A peres eljárás a bírósági rendszerhez kötődő olyan nyilvános, nem önkéntes – legalábbis az alperes oldalán - vitamegoldó eljárás, melyben egy pártatlan döntéshozó személy – a bíró vagy bírói tanács – jár el, aki szigorúan meghatározott eljárási rend betartása mellett kötelező erejű, végrehajtható határozatot hoz.¹

A társadalmi konfliktusok feloldásában a peres eljárások kezdeményezése mellett kiemelt jelentősége van az alternatív vitarendezési lehetőségeknek, mely a polgári ügyek körében Magyarországon hagyományosan a választottbíráskodás, a közvetítés (mediáció), illetve a békéltető testületi eljárások. Ez a kijelentés azzal a szükséges pontosítással állja meg a helyét, ha a tanulmány vizsgálati tárgyköréről leválasztjuk a közigazgatási jog, illetve a büntetőjog hatókörébe tartozó társadalmi konfliktusokat, és csak a polgári jog hatálya alá tartozó vitamegoldási lehetőségeket vesszük sorra.

Magyarországon az alternatív vitarendezési lehetőségeket növekvő számban veszik igénybe a jogkereső polgárok, ennek ellenére kijelenthető, hogy a társadalom részéről még mindig a bírósági út igénybevétele dominánsabb. A jogalkotó a jogszabályok tartalmának alakításával azonban képes arra, hogy a mérleg serpenyőjét valamelyik irányba elmozdítsa.

A Kormány 2014-ben fogadta el igazságügyi politikájának meghatározó elvi kereteit és célkitűzéseit. Az igazságügyi politikáról szóló 1710/2014. (XII.5.) Korm. határozatával elkötelezte magát aziránt, hogy a tágabb értelemben vett

* A tanulmányban ismertetett kutató munka az EFOP-3.6.1-16-00011 jelű „Fiatalodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése” projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

** Egyetemi docens, intézetigazgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Eljárásjogi és Nemzetközi Jogi Intézeti Tanszék.

¹ Ferenczi Andrea: A konfliktusmegoldás társadalmi eszközei; Alternatív vitarendezés 2012/7-8. 107. o.

igazságszolgáltatásba vetett közbizalom erősödése érdekében további lépéseket tesz, elősegíti az igazságügyi szervezetrendszerrel történő hatékony együttműködést és a velük való kapcsolattartás folyamatos biztosítását. A Korm. határozatban foglaltak végrehajtása során a bírósági eljárások alapvető reformja következett be, 2018-ban új eljárásjogi törvények léptek hatályba², illetve a választottbíráskodás jogszabályi keretei is megújultak³.

Jelen tanulmány alapvető célkitűzése annak vizsgálata, hogy a polgári jogviták rendezésében milyen új megoldásokat hozott az eljárásjogi reform, a jogalkotó ösztönzi-e az alternatív vitarendezési lehetőségek igénybevételét, a jogkereső közönség számára milyen lehetőségek nyílnak a polgári jog tárgykörébe sorolható konfliktusok feloldására. A terjedelmi korlátokra tekintettel jelen tanulmány nem tér ki a polgári per és a megújult választottbíráskodás, illetve a fogyasztóvédelmi jogban alkalmazott békéltető testületi eljárás, vagy a munkajogban jelentkező konfliktusok feloldásának egyéb alternatív lehetőségeire. A kutatás tárgyát a polgári per és a közvetítői eljárás közötti jogszabályi összefüggések képezik olyan szempontból, hogy a jogkereső közönség számára melyik megoldás alkalmasabb a jogi konfliktusok megoldására. E kérdés megválaszolásához elsődlegesen azt szükséges megvizsgálni, hogy az új perjogi kódex mennyiben változtatta meg a polgári perek menetrendjét. A terjedelmi korlátok miatt csak azoknak a módosításoknak a kiemelése történik meg, melyek karakterisztikus változást hoztak az eljárás menetében, jellegében.

2. A polgári perrendtartásról szóló törvény fontosabb újításai

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) előkészítésének kereteit, irányait és az új törvénnyel elérni kívánt célt a kodifikációt elrendelő kormányhatározatban foglalt szempontok határozták meg. A polgári perjogi kodifikációról szóló 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat (a továbbiakban: kormányhatározat) szerint a felülvizsgálat célja egy korszerű, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak is megfelelő polgári perjogi törvénykönyv megalkotása volt, amely biztosítja az anyagi jogok hatékony érvényesítését, és amely a jogtudomány és a joggyakorlat eredményeire támaszkodva áttekinthetően, koherensen, a technika vívmányaira is figyelemmel szabályozza a perjogi viszonyokat, megkönnyítve ezzel a jogkereső állampolgárok és a szakmai közönség helyzetét. A kormányhatározat preambulumban meghatározott további kiemelt célok között szerepelt a Ptk.-val újraszabályozott polgári anyagi jogviszonyok és anyagi jogi normák hatékony érvényesülésének biztosítása, mely az új perrendtartás feladata.⁴

² A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény; az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény; a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény; a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény

³ A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény

⁴ Wopera Zsuzsa: A polgári eljárásjog alapfogalmai; In: Polgári eljárásjog I. (szerk. Nagy Adrienn – Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 26. o.

A kormányhatározat alapján elkészült új polgári perrendtartás koncepcióját (a továbbiakban: Koncepció)⁵ a Kormány 2015. január 14-én fogadta el. A Koncepció az új polgári perrendtartásról szóló törvény főbb szabályozási céljaiként nevesítette a perhatékonyág rendszerszintű megvalósítását, a perelterelést, a felek közötti egyeztetést előmozdító eljárási szabályok kiépítését, az osztott perszerkezet bevezetését, a perkoncentrációt biztosító eljárási szabályok megteremtését, a törvényszéken induló perekben a professzionális pervitel garanciájaként a kötelező jogi képviselő előírását, a csoportper hazai szabályainak megalkotását és az ésszerű elektronizáció szerepének erősítését.

E célkitűzések megvalósításaként született meg az új polgári perrendtartás, mely alapjaiban reformálta meg a polgári perek menetét és eljárási szabályait. Az alábbiakban kiemelésre kerülnek fontosabb újítások, melyek a korábban hatályos, 1952. évi III. törvényhez képest (a továbbiakban: 1952-es Pp.) jelentős változásnak, innovációnak számítanak.

2.1. A polgári és közigazgatási perek elhatárolása. Az eljárásjogi reformok vívmányai közül elsődlegesen azt szükséges kiemelni, hogy a jogalkotó a polgári bíraskodásról leválasztotta a közigazgatási bíraskodást, a közigazgatási perek szabályozása kikerült a perjogi kódexből és önálló eljárásjogi törvényben kapott helyet. Ennek következtében az Alaptörvény 25. cikke⁶ alapján az igazságszolgáltatási tevékenységnek három ágát különböztethetjük meg: a büntető, a polgári és a közigazgatási bíraskodást. A büntető ügy elbírálása során a bíróság a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényt alkalmazza, a polgári ügyekben a Pp. szabályai irányadók, míg a közigazgatási bíraskodás jogforrása a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.). Az új eljárásjogi törvények hatályba lépése után fontos kérdés a polgári ügyek elhatárolása a közigazgatási jogvitától.

A Pp. 1. §-a nem nevesíti, hogy milyen típusú jogviták tartoznak a törvény hatálya alá, arra tekintettel, hogy nem a Pp., hanem anyagi jogi jogszabályok nyitják meg a bíróság előtti igényérvényesítés útját. Az 1. § szerint a Pp.-t kell alkalmazni azokban az eljárásokban, ahol jogszabály megnyitja a bírói utat, és külön törvény nem rendel el eltérő szabályok alkalmazását. A Kp. ezt a problémát akként kezeli, hogy „a bíróság közigazgatási perben dönt azon közjogi jogvitában, amelynek elbírálását törvény a közigazgatási ügyben eljáró bíróság hatáskörébe utalja.”⁷ Mindezekből az következik, hogy a Pp.-t azokban az ügyekben kell

⁵ Az új polgári perrendtartás koncepciója (a Kormány 2015. január 14. napján megtartott ülésén elfogadott Koncepció)
<http://www.kormany.hu/download/f/ca/30000/20150128%20Az%20%C3%BAj%20polg%C3%A1ri%20perrendtart%C3%A1s%20koncepci%C3%B3ja.pdf> (utolsó lekérdezés: 2018. 09. 11.)

⁶ (1) A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. A legfőbb bírósági szerv a Kúria.

(2) A bíróság dönt

a) büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben;

b) a közigazgatási határozatok törvényességéről;

c) az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről;

d) a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról.

⁷ Kp. 5. § (2) bek.

alkalmazni, amelyek nem tartoznak a Kp. hatálya alá. Jellemzően tehát a Kp. hatálya alá tartozó jogviták esetén merülhetnek fel elhatárolási kérdések, mert az 1952-es Pp. a Kp. hatálybalépését megelőzően ezeket, a közjogi jellemzőket hordozó jogvitákat is a hatálya alá vonta, melyek döntő többségében az 1952-es Pp. XX. fejezetének közigazgatási perekre vonatkozó szabályait rendelték alkalmazni a vonatkozó jogszabályok.

A Pp. preambuluma ugyanakkor egyértelműen nevesíti a Pp. hatálya alá tartozó jogviták esetében a magánjogi jogvitákat, és hivatkozik az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés a) pontjára, mely nevesíti e jogvitákat és törvényben meghatározott egyéb ügyeket.

Az önálló közigazgatási bíráskodás megteremtésével elvi alapokra helyeződött a közjogi jellegű jogviták és a magánjogi jogviták elhatárolása, önálló eljárási szabályrendszert alkotva és alkalmazva a jogviták e két típusára. Azonban azokon a területeken, ahol a magánjogi jogviszonyba közjogi elem is keveredik, jogalkotói döntéstől függ, hogy mely eljárási szabályrendszer hatálya alá sorolja az adott ügytípust. A besorolásnál meghatározó szempont lehet, hogy milyen anyagi jogot alkalmaznak az adott eljárásban. A szellemi tulajdonjog területe, amely számos közjogi elemet hordoz, ezért minősül mégis polgári ügynek, míg a közszolgálati jogviták a közigazgatási bíráskodás keretei között nyernek elintézését.⁸

2.2. A professzionális perrend. A Pp. számtalan, az 1952-es Pp-től eltérő rendelkezés és alapvető változtatás törvénybe iktatásával a professzionális pert tette meg a polgári per alapmodelljének. Ez többek között azt is jelenti, hogy a módosult hatásköri szabályok szerint a polgári perekben az általános hatáskörrel rendelkező bíróság a törvényszék: a törvényszék hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a járásbíróság hatáskörébe. Ez nem azt jelenti, hogy a jogalkotó változtatott a járásbíróságok és a törvényszékek közötti ügyleterheltségben, alapvetően csak a szabályozási logika módosult. Az általános hatáskörű bírósághoz képest a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyeket a törvény felsorolással határozza meg.

A Pp. tehát az egységes, professzionális polgári pert a törvényszék előtti elsőfokú eljárásként szabályozza. Ezzel szoros összefüggésben áll a jogi képviselő általános jelleggel történő kötelezővé tétele, mely már-már a klasszikus ügyvédkényszerhez közelíti a perbeli képviselőt kérdését.

A professzionális perhez szorosan kapcsolódik a perkoncentráció alapelveinek törvényi szintű rögzítése⁹, amely alapján a bíróságnak és a feleknek törekedniük kell arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbírálható legyen. E rendelkezés legfőbb célja, hogy korlátozza azokat az eszközöket és intézményeket, amelyek a perek indokolatlan elhúzódsát eredményezhetik. A perkoncentráció elvének gyakorlati megvalósulása érdekében

⁸ Wopera Zsuzsa: A polgári eljárásjog alapfogalmai; In: Polgári eljárásjog I. (szerk. Nagy Adrienn – Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 22-23. o.

⁹ Pp. 3. §

az elsőfokú eljárásban bevezetett legfontosabb újítás az osztott tárgyalási struktúra bevezetése, mely biztosítja az eljárás tervezhetőségét, kiszámíthatóságát.¹⁰

Fontos kiemelni, hogy a Pp. egységes eljárási szabályokat (egységes perrend) vezetett be, melyet az általános hatáskörrel felruházott törvényszékre modellez.¹¹ Vagyis a Pp. Harmadik részében szabályozott „Elsőfokú eljárás” szabályai a törvényszék előtti eljárásra kerültek kidolgozásra, ahol mindkét fél számára kötelező a jogi képviselet, így a törvény magasabb eljárási követelményeket támaszt a felekkel szemben, feltételezve a jogi képviselővel eljáró felek professzionális pervitelét. A felek percselekményeinek szakszerűsége nagymértékben elősegítheti mind a hatékony igényérvényesítést, mind az azzal szembeni védekezést, továbbá a perek ésszerű időn belüli befejezését. Az egységes perrend megteremtése azt jelenti, hogy főszabályként azonos eljárási szabályok szerint bonyolódnak a perek a törvényszék és a járásbíró előtt. A törvény ugyanakkor külön fejezetben foglalja össze azokat az eltéréseket, amelyek a járásbíró hatáskörébe tartozó ügyekben érvényesülnek akkor, ha a fél nem jogi képviselővel jár el. A Pp. a járásbíró előtt ügyekben nem teszi kötelezővé a felek számára a jogi képviseletet. Ez rugalmas megoldási alternatívát jelent az egyszerűbb megítélésű, illetve a gyengébb fél jelenlétét feltételező ügyekben.¹²

2.3. Az osztott perszerkezet bevezetése. Az osztott perszerkezet az új perjogi kódex kiemelt, sokszor hangsúlyozott jellegzetessége, újítása.¹³ A Pp. miniszteri indokolása az osztott perszerkezet alkalmazásának okát és célját a következőképpen foglalta össze: „A törvény az elsőfokú eljárást mind funkciójában, mind időben egymástól elkülönülő, két szakra osztja, ezzel áttér az osztott tárgyalási rendszer ún. főtárgyalási modelljére. [...] A törvény szerint az eljárás két szakasza a perfelvételi szak és érdemi tárgyalási szak. [...] Az osztott perszerkezet lehetőséget ad arra, hogy a perfelvételi szakra koncentrálódjon a jogvita tartalmának, kereteinek meghatározása, amelyhez a törvény pontos menetrendet ad, melyben mind az írásbeliség, mind a szóbeliség szerepet kap. [...] A törvény széles körben alkalmazza a preklúziókat [...] A korlátozás célja egyrészt az, hogy egy bizonyos ponton a bíróság és az ellenérdekű fél is véglegesen rögzültnek tekinthesse a jogvita keretét és tartalmát, ezt követően a rögzült állítások alapján már csak a bizonyítási eljárás és az érdemi döntés meghozatala történjen. A korlátozás másik indoka, hogy megakadályozza a per elhúzódsát. [...] Az érdemi tárgyalási szak szerepe is változik: célja, hogy a perfelvételi szakban azonosított jogvita vonatkozásában a bizonyítás lefolytatásra kerüljön, ami az előkészítés

¹⁰ Erről lásd részletesen Wopera Zsuzsa: A törvény hatálya és az alapelvek; In: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk. Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017, 21-24. o.

¹¹ Zsitva Ágnes: Újjászületett elsőfokú eljárás a perkoncentráció jegyében; *Advocat* 2017/különszám 9. o.

¹² Miniszteri indoklás a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez; Általános indoklás

¹³ Wopera Zsuzsa: Az új polgári perrendtartás elvi alapjai; *Jogtudományi Közlöny* 2017/4. 153. o.

következtében sokkal célirányosabbá válik, és a per érdemében emiatt korábban születhet döntés.”¹⁴

Az osztott perszerkezet bevezetésére elsősorban perhatékonysági szempont miatt volt szükség. A jogalkotó a perjogi kodifikáció során ugyanis nem határidők tűzésével vagy határidők szigorításával törekedett arra, hogy a perek időtartamát rövidítse, rendszerszintű szabályok bevezetésével igyekezett e problémát megoldani. Az 1952-es Pp. hatálya alatt a felek részéről bevett gyakorlat volt a bizonyítékok „csöpögtetése”, azaz hogy tárgyalásról tárgyalásra bocsátották rendelkezésre a jogvita elbírálásához szükséges információkat, bizonyítékokat pertaktikai megfontolásból. Ezt a lehetőséget a Pp. osztott tárgyalási rendszere kizárja, vagy legalábbis a minimális szintre szorítja.

A professzionális per követelményeinek megfelelően a keresetlevéllel szemben támasztott formai és tartalmi követelmények jelentősen megszigorodtak. A keresetlevélben kötelező feltüntetni az anyagi- és eljárásjogilag releváns valamennyi információt, így többek között szükséges megjelölni az érvényesíteni kívánt jogot az azt alátámasztó jogszabályhely pontos rögzítésével (jogállítás)¹⁵. A keresetlevél érdemi részében az érvényesíteni kívánt jog feltüntetésén kívül elő kell adni a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló határozott kereseti kérelmet, a tényállításokat, azaz az érvényesíteni kívánt jogot és a kereseti kérelmet megalapozó tényeket, valamint jogi érvelést arra vonatkozóan, hogy mi az összefüggés a megjelölt jogállítással, tényállítással és kereseti kérelem között.¹⁶ A keresetlevél tartalmával szemben támasztott szigorú törvényi előírások a kötelező jogi képviselő előírásával igazolhatók. Azokban a perekben, ahol nem kötelező a jogi képviselő, és a fél jogi képviselő nélkül jár el, formanyomtatvány segíti a keresetlevél előadását¹⁷, melynek használata kötelező.¹⁸

Az osztott perszerkezet célja, hogy a perfelvételi szakban tegyék meg a felek a jogállításaikat, az azokat megalapozó teljes körű és releváns tényállításaikat, bizonyítási indítványukat, terjesszék elő védekezéseiket, amelyek megfelelő alapot szolgáltatnak a perfelvételi tárgyalás eredményességéhez. Ebben a szakban bírói közrehatással (anyagi pervezetéssel) tisztázhatók az ellentmondó állítások, pótolhatók a hiányosságok, mely után lezárható az eljárás első szakasza és megkezdődhet az érdemi tárgyalási szak, ahol a rögzült állítások és indítványok alapján a szükséges és célirányos bizonyításra kerül sor. A felek eljárástámogatási kötelezettségén alapul az az elvárás, hogy a törvény által szabott határidőben, eljárási szakban tegyék meg a szükséges perceseleményeket, amelyek

¹⁴ Wallacher Lajos: Az osztott perszerkezet bevezetésének közvetett hatásai az új polgári perrendtartásban; Jogtudományi Közlöny 2017/12. 529. o.

¹⁵ A jogállítással kapcsolatban részletesebben lásd Wopera Zsuzsa: Az új polgári perrendtartás karakterét adó egyes megoldások európai összehasonlításban; *Advocat* 2017/különszám 6-7. o.

¹⁶ Pp. 170. §

¹⁷ 21/2017. (XII. 22.) IM rendelet a polgári perben és a közigazgatási bírósági eljárásban alkalmazandó nyomtatványokról

¹⁸ A keresetlevél tartalmával kapcsolatban részletesebben lásd Zsitva Ágnes: Perindítás; In: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk. Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 252-260. o.; Wallacher Lajos: Perindítás; In: Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk. Wopera Zsuzsa); Magyar Közlöny Kiadó, Bp. 2017. 349-353. o.

elmulasztása azzal a következménnyel jár, hogy azokat az érdemi tárgyalási szakban a felek már nem tehetik meg, mert a törvény azokat kizárja. A perfelvétel lezárásának legfontosabb joghatása, hogy annak lezárását követően főszabály szerint nincs lehetőség a kereset és ellenkérelem megváltoztatására, további bizonyítékok és indítványok előterjesztésére.

2.4. A kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatos eljárások. A polgári jogviták újszerű megoldását illetően jelentős újításként emelhető ki a Pp. Nyolcadik Részében szabályozott kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatos perek.¹⁹ E szabályok lehetővé teszik, hogy egyetlen eljárásban több fél is részt vegyen, melynek számos előnye lehet a gyakorlatban. Az egyesével lefolytatandó nagyszámú peres eljárás egybevonásának lehetősége ugyanis komoly költségektől kíméli meg az igazságszolgáltatást, a felperesek oldaláról pedig hatékony igényérvényesítési lehetőségként szolgál azokban az esetekben, amikor az érvényesíteni kívánt igények egyenként – gazdasági értelemben – nem érnék el a jog ingerküszöbét. A kis igények kollektív igényérvényesítés által történő kumulálódása lehetővé teszi az igények nagyobb hatékonysággal történő érvényesítését, melynek generális értelemben preventív hatása is lehet: a nagyvállalatokat nagyobb odafigyelésre ösztönözheti az a tudat, hogy ezen eszköz által a bagatell igények is peresíthetők.²⁰

A Pp. két kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatos eljárás szabályait tartalmazza: a közérdekből indított perekét és a társult perekét. Közérdekű perekre felhatalmazást a Pp. hatályba lépése előtt is adtak különböző jogszabályok, ezek eljárási szabályait foglalta össze a perjogi kódex, ilyen értelemben ez az eljárási lehetőség novumként nem értékelhető. A közérdekből indított perek keretében az állam a közérdekvédelmi kötelezettségének tesz eleget, amikor valamely állami szereplőt, jellemzően az ügyészt vagy valamilyen közigazgatási hatóságot (versenyhivatal, környezetvédelmi hatóság stb.) jogosít fel arra, hogy a kollektív igényeknek érvényt szerezzen.²¹

A társult perlés intézménye viszont teljesen új a magyar perjogi szabályozásban.²² A Pp. csak a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos jogvitákban, a munkaügyi perekben, illetve előre nem látható környezetszennyezéssel közvetlenül okozott kártérítési igények esetén teszi lehetővé a társult per kezdeményezését. A társult per olyan kollektív igényérvényesítési forma, ahol

¹⁹ A kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatban részletesen lásd Harsági Viktória: Európai válaszok a kollektív igényérvényesítés szükségességének kérdésére; Pázmány Press, Bp. 2018.

²⁰ Wallacher Lajos: Kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatos perek; In: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk. Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 633. o.

²¹ A közérdekből indított perekéről lásd részletesebben Tóth Barbara: A kollektív igényérvényesítés, mint új eljárásjogi jogintézmény alkalmazhatósága a környezet védelmében; Agrár- és Környezetjog 2017/23. 198-201. o.

²² Egyes jogrendszerekben (pl. USA) évszázados tapasztalattal, Európában pedig évtizedes tapasztalattal rendelkeznek (pl. Németország, Franciaország) a kollektív igényérvényesítés valamilyen, a saját jogrendszerükre szabott formájával. Erről lásd Udvary Sándor: Kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatos perek; In: Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk. Wopera Zsuzsa); Magyar Közlöny Kiadó, Bp. 2017. 877-878. o.

legalább tíz jogosult döntése és kifejezett nyilatkozata képezi annak alapját, hogy az igények együttesen, egyetlen perben legyenek elbírálhatók. Ebben a modellben a felperesek személyükben ismertek, azonosítottak.

A társult per lényege szerint – a hatékony igényérvényesítés érdekében – az összes, azonos igénnyel fellépő perbeli jogalanyt egy reprezentatív felperes képviseli. Az eljárás hatékonysága abban rejlik, hogy a bíróság egy ún. reprezentatív igényt bírál el, ebből kifolyólag azonban a csoportosan fellépők igényének azonosnak kell lennie. Figyelemmel arra, hogy a társult pereket a résztvevők nagy száma jellemzi, a Pp. új megoldásként bevezeti a társult perlési szerződés jogintézményét annak érdekében, hogy meghatározott kérdéseknek a reprezentatív felperes rendelkezése alá utalása ne vezethessen méltánytalansághoz, vagy tisztázatlan jogi helyzetekhez.²³

3. A mediáció igénybevételét ösztönző jogszabályi rendelkezések

A polgári perrendtartás Koncepciója jogalkotói célként határozta meg a perelaterelést, a felek közötti egyeztetést előmozdító eljárási szabályok kiépítését²⁴, ezáltal a bíróságok tehermentesítését. A Pp. szabályai fenntartották, illetve továbbfejlesztették a közvetítői eljárás igénybevételét ösztönző normatív rendelkezéseket. A közvetítői tevékenységet külön jogszabály, a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kztv.) szabályozza. A mediációnak több előnyét is kiemeli a szakirodalom a peres eljárásokkal szemben, de ezt meghaladóan a jogalkotó maga is ösztönzi a közvetítői eljárások igénybevételét speciális szabályok kialakításával. A közvetítői tevékenységről szóló törvényt az eljárásjogi reformokkal összhangban legutóbb az Ákr-Kp. salátatörvény²⁵, illetve a Pp. salátatörvény²⁶ is módosította. Jelen fejezet feltérképezi, hogy melyek azok a legfontosabb jogszabályi rendelkezések, melyek a társadalmi konfliktus szereplőit a mediáció irányába terelik.

3.1. Az illetéktörvény által biztosított kedvezmények. A jogalkotó az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) egyes rendelkezéseivel alapvetően pénzügyi megfontolásokból ösztönzi a feleket a közvetítői eljárás igénybevételére. Az Itv. 42. § (6) bekezdése szerint ha a felek a polgári per kezdeményezése előtt közvetítői eljárásban vettek részt, majd ezt követően bírósághoz fordulnak polgári pert kezdeményezve, az Itv. alapján egyébként fizetendő eljárási illeték összege csökkenthető az illetékfizetésre kötelezett fél által viselt közvetítői díjjal, legfeljebb azonban 50.000,- forinttal azzal a megszorítással, hogy az így számított

²³ Wallacher Lajos: Kollektív igényérvényesítéssel kapcsolatos perek; In: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk. Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 656-659. o.

²⁴ Koncepció 3. o.

²⁵ 2017. évi L. törvény az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról

²⁶ 2017. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról

kedvezmény folytán is meg kell fizetni az eljárási illeték minimum 50 %-át. E szabály nem alkalmazható, ha a közvetítői eljárást törvény az adott jogvitában kizárja²⁷, vagy ha a pert megelőző közvetítői eljárás eredményes volt, a felek írásbeli megállapodást kötöttek, ennek ellenére azonban valamelyik fél a bírósághoz fordul felrúgva a megállapodásban foglaltakat²⁸. Az Itv. 58. § (4) bekezdése mérsékelt illeték megfizetésére ad lehetőséget abban az esetben, ha a felek a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát - közigazgatási perben az első tárgyalást - követően közvetítői eljárásban vettek részt, és ezt követően a bíróság az egyezséget jóváhagyja. Az eljárási illeték összegét ez esetben úgy kell számítani, hogy az egyezségkötés miatt annak 50 %-át le kell vonni, és a fennmaradó 50 %-ból is le kell számítani a közvetítő díjazását, legfeljebb azonban 50.000,- forintot, feltéve, hogy a közvetítői eljárást törvény nem zárja ki. A fizetendő illeték mértéke azonban ebben az esetben sem lehet kevesebb a peres eljárás illetékének 30%-ánál.

3.2. Speciális perköltség-viselési szabály a Pp-ben. A közvetítői eljárás keretében létrejött írásbeli megállapodáshoz a Kztv. végrehajthatóságot nem párosít: a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy a vitás ügyben utóbb bírósághoz forduljanak. A megállapodás be nem tartásának az utóbb kezdeményezett polgári perben elsődlegesen a perköltség viselése szempontjából lesz jelentősége. A Pp. 86. § (3) bekezdése értelmében ugyanis ha a fél olyan ügyben fordul a bírósághoz, amelyben a per megindítását megelőzően lefolytatott közvetítői eljárásban írásbeli megállapodás született, a bíróság a pert kezdeményező felperest a pernyertességére való tekintet nélkül kötelezi a teljes perköltség megtérítésére. Az 1952-es Pp. szabályozásához képest az egyetlen változás e körben az, hogy e rendelkezés alkalmazása körében a bíróságnak nincs mérlegelési lehetősége, ha a feltételek fennállnak, kötelező a jelen szakaszban foglalt speciális szabály szerint eljárni. A perköltségviselés e különös szabálya révén kívánja védeni a jogalkotó a mediáció keretében megkötött írásbeli megállapodást.

A Pp. egyetlen esetben tesz kivételt e speciális rendelkezés alkalmazása alól: ha a pert indító fél kizárólag a megállapodásban vállalt kötelezettség nem teljesítése miatt fordul a bírósághoz, és a megállapodásban foglaltaktól eltérő igényt nem kíván érvényesíteni a polgári perben, a perköltségviselés általános szabályait kell alkalmazni, azaz a perköltség megtérítésére főszabály szerint azt kell kötelezni, aki a pert elveszítette. Ebben az esetben ugyanis méltánytalan teher lenne a felperessel szemben, ha a per kimenetelére tekintet nélkül az eljárás teljes költségét viselnie kellene akkor, amikor lényegében a közvetítői eljárásban vállalt kötelezettség teljesítése érdekében indítja a pert.

²⁷ A Kztv. 1. § (3) bekezdése sorolja föl azokat az eseteket, amikor kizárt a közvetítői eljárás lehetősége, így pl. a gondnoksági perekben, a származási perekben, az örökbefogadás felbontása iránti perekben stb.

²⁸ Abban az esetben, ha a felek a közvetítői eljárásban írásbeli megállapodást kötöttek, és valamelyik fél az abban foglaltakat nem teljesíti, a másik fél pedig pert kezdeményez a megállapodásban foglaltak kikényszerítése érdekében, szintén alkalmazható az Itv. 42. § (6) bekezdésében írt illetékkedvezmény.

A közvetítői eljárás igénybevétele alapvetően a jogvitában érintett felek szabad akarat-elhatározásán alapul. A polgári per folyamatban léte alatt azonban jogszabályi felhatalmazás birtokában a bíróság kötelezheti a peres feleket a mediáció igénybevételére. Jelenleg egyetlen ilyen esetet rendez jogszabály. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:172. §-a alapján a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben a bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe. A közvetítői eljárás igénybevételének szükségességéről tehát ez esetben nem a felek, hanem a bíróság dönt, egyidejűleg az eljárást felfüggeszti. A per folyamatban léte alatt a mediációval összefüggésben felmerülő költségek a perköltség részét képezik. Ha a felek a közvetítői eljárásban írásbeli megállapodást kötnek, melynek tartalma a jogszabályoknak megfelel, ennek ellenére valamelyik fél ezt nem hajlandó a bíróság előtt perbeli egyezségbe foglalni, akkor köteles a perben viselni az ellenfélnek a közvetítői eljárással összefüggésben felmerült költségeit a per eredményére tekintet nélkül. Ha a felek a közvetítői eljárásban olyan írásbeli megállapodást kötnek, amelynek tartalma nem felel meg a jogszabályoknak, és emiatt kell a pert folytatni, úgy a közvetítői eljárásban felmerült költségeket a felek egymás között egyenlő arányban viselik.

Ha a bíróság a feleket kötelezte a közvetítői eljárásra, és valamelyik fél igazolja, hogy kezdeményezte a közvetítői eljárást, de az a másik fél önhibából eredő mulasztása miatt hiúsult meg, a fél perköltségét az ellenfél köteles megtéríteni. A törvény ezzel a feleket a kötelező közvetítés tényleges lefolytatására ösztönzi.²⁹

A közvetítői eljárásra kötelezés esetén a feleknek célszerű a bírósági közvetítést választaniuk, hiszen egyrészt ehhez az Itv. illetékmentességet párosít³⁰, azaz költséghatékonyabb, másrészt a bírósági közvetítő a feleket inkább olyan irányba tereli a konfliktus megoldásakor, mely a jogszabályoknak megfelel, így alkalmas a perbeli egyezség megkötésére, jóváhagyására.

3.3. A bíróság tájékoztatási kötelezettsége a közvetítői eljárásról. A peres eljárás során a közvetítés mint alternatív vitarendezési mód igénybevételét lehetővé tevő, illetve azt ösztönző szabályok a megindított per ésszerű időn belül történő befejezését segíthetik elő. Ez az informális, peren kívüli folyamat a felek együttműködésén nyugszik, a felek számára jövőre orientáló, kölcsönösen elfogadható megoldás megtalálása a cél, melynek során a döntés joga és felelőssége a feleké.³¹

A mediáció népszerűsítésének szándéka olvasható ki a Pp. 195. §-ában megfogalmazott szabályokból. Az osztott perszerkezetben a jogvita tartalma a perfelvétel lezárásnak pillanatában rajzolódik ki a legélesebben. A perfelvétel

²⁹ Aszódi László: *Költségek*; In: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk. Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 133. o.

³⁰ Itv. 56. § (4) bek.

³¹ Wallacher Lajos: *A perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések*; In: *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez* (szerk. Wopera Zsuzsa); Magyar Közlöny Kiadó, Bp. 2017. 437. o.

lezárása a legalkalmasabb időpont és helyzet arra, hogy a bíróság megkísérelje a felek között egyezség létrehozását, hiszen ekkor a bizonyítás foganatosítása ténylegesen még nem kezdődött meg. Az egyezség iránti hajlamtól függetlenül a Pp. előírja a bíróságnak, hogy az eljárás e pontján a közvetítésről való tájékoztatással a közvetítő igénybevétele felé próbálja a feleket terelni. Egyezség hiányában, de megállapodási szándék és hajlandóság esetében a szünetelés mellett a folyamatban lévő peres eljáráshoz kapcsolódóan a felek a bírósági vagy a piaci közvetítést is igénybe vehetik. Írásbeli megállapodás létrejötté esetén annak bírósági jóváhagyását kérhetik a perben (amennyiben az írásbeli megállapodás tartalma a jogszabályoknak megfelel), így akár piaci, akár bírósági közvetítőhöz fordultak, a megállapodás kikényszeríthetősége is megteremtésre került.³²

Ezt meghaladóan a Pp. 238. § (2) bekezdése alapján a bíróság - ha annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri - a per bármely szakaszában tájékoztathatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételeének lehetőségéről, feltételeiről és ezzel összefüggésben az eljárás szünetelésének szabályairól. E törvényi rendelkezés alapján a bíróságnak nem általános jellegű tájékoztatási kötelezettsége van a közvetítői eljárásról, csak akkor hívja fel a felek figyelmét a mediációra, ha az ügyben eljáró bíró maga is úgy ítéli meg, hogy van esély a jogvita békés úton, közvetítői igénybevételeivel történő rendezésére.³³ Ha a felek a közvetítői eljárás során megállapodást kötnek, az írásbeli megállapodást a szünetelés időtartamán belül a bírósághoz egyezségként történő jóváhagyás végett benyújthatják.

3.4. A közvetítői eljárásban kötött írásbeli megállapodás kikényszeríthetősége. A Kztv. 2. §-a értelmében a közvetítői eljárás alapvető célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése a független közvetítő bevonásával, illetve a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása. A törvény 36. § (1) bekezdése alapján ugyanakkor a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy a vitás ügyben igényüket bírósági vagy választottbírói eljárás keretében érvényesítsék. Alapvetően ez az a rendelkezés, mely a feleket leginkább elriaszthatja a mediációtól. E szabály helyes értelmezése szerint ugyanis:

- egyrészt a felek dönthetnek úgy, hogy mediációs eljárást egyáltalán nem vesznek igénybe, rögtön polgári pert kezdeményeznek;
- a felek dönthetnek úgy is, hogy mediátort vesznek igénybe a jogvita rendezése érdekében, de ha a közvetítői eljárás eredménytelenül zárul, azaz a megállapodás a felek között nem jön létre, polgári pert kezdeményezhetnek; vagy
- ha az igénybe vett mediáció sikeres volt, azaz a felek írásbeli megállapodást kötöttek, ennek ellenére is bírósághoz fordulhatnak és pert kezdeményezhetnek. Egy ilyen per célja alapvetően kettős lehet: egyrészt

³² Zsitva Ágnes: Perfelvételi szak; In: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk. Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 299. o.

³³ Völcsy Balázs: Egyezség; In: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III (szerk. Varga István); HVG-ORAC Kiadó, Bp. 2018. 1004. o.

irányulhat a közvetítői eljárásban megkötött írásbeli megállapodás kikényszerítésére (ha az egyik fél nem tartotta be a megállapodást), másrészt a megállapodás megkötésétől függetlenül irányulhat a jogvita érdemi elbírálására is;

- ha a felek jogvitáját polgári per keretében a bíróság jogerősen elbírálta, értelmetlen – bár jogi értelemben nem kizárt - utólag ugyanabban a jogvitában mediációs eljárást kezdeményezni, mert a bíróság döntése végrehajtási eljárás keretében kikényszeríthető.

Láthatjuk, hogy a közvetítői eljárás legnagyobb rizikófaktora az, hogy a ráfordított idő és költség, illetve a megkötött írásbeli megállapodás ellenére sem kizárt a bírósági igényérvényesítés. A Pp. kodifikációja során kiemelt kérdésként merült fel, hogy miként lehetne a közvetítői eljárásban kötött írásbeli megállapodáshoz kikényszeríthetőséget párosítani. A kérdés azért is érdekes, mert a mediáció lényege a konfliktus feloldásában áll, így a megkötött írásbeli megállapodás tartalmának nem kell szükségszerűen követnie a jogszabályi előírásokat. Az anyagi jogerőhatással bíró, akár végrehajtási eljárás útján is kikényszeríthető bírósági határozatok tartalma azonban minden esetben szükségszerűen megfelel a vonatkozó jogszabályi előírásoknak.

Már az 1952-es Pp. alapján is lehetőség volt arra, hogy a per folyamatban léte alatt a felek közösen kérik az eljárás szünetelését, ez alatt közvetítői eljárást vegyenek igénybe, és az ott megkötött írásbeli megállapodást benyújtják a bíróságon és kérik annak perbeli egyezségi törtenő jóváhagyását. Az egyezséget jóváhagyó végzés meghozatalának feltétele az írásbeli megállapodás jogszabályoknak való megfelelése.³⁴ Ezzel a feltétellel volt átalakítható a közvetítői eljárásban kötött írásbeli megállapodás anyagi jogerőhatással bíró és végrehajtási eljárásban is kikényszeríthető bírósági határozattá.

A Pp. kodifikációja során e lehetőség továbbfejlesztését kellett megoldani. Az 1952-es Pp. megoldásának hátránya ugyanis az volt, hogy polgári pernek mindenképpen folyamatban kellett lennie, melynek hátránya a költségek és az igényérvényesítés időtartama vonatkozásában volt kimutatható: a feleknek meg kellett finanszíroznia a polgári pert és a közvetítői eljárást is, mely kettős eljárás a jogvita rendezésének időtartamát is növelte. A Pp. ezt a lehetőséget az egyezségi kísérletre idézés szabályainak reformjával szélesítette ki, illetve próbálta meg hatékonyabbá tenni.

3.5. Az egyezségi kísérlet megújult szabályai. A probléma megoldásaként a Pp. egy régi jogintézményt, az egyezségi kísérletre idézés szabályait alakította át annak érdekében, hogy a perelterelés és a közvetítői eljárás hangsúlyosabbá váljon. A Pp. az egyezségi kísérletre idézés két esetkörét szabályozza: kifejezetten a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérletet és a közvetítői eljárás nélküli egyezségi kísérletet (ez utóbbinak is van a mediációval összefüggésbe hozható jelentősége). Formabontó megoldásként a Pp. 167. §-a alapesetként a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlet szabályait határozza meg és a hagyományos értelemben vett általános jellegű egyezségi kísérletre idézés

³⁴ 1952-es Pp. 148. §

vonatkozásában kerültek rögzítésre az alapesettől eltérést megállapító szabályok. A jogalkotó ugyanis a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlethez – mint alapesethez – az annak igénybevételét ösztönző, rugalmasabb szabályozást rendel annak érdekében, hogy ezzel is előmozdítsa a közvetítést, mint alternatív vitarendezési mód igénybevételét, illetve megkönnyítse a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás kikényszeríthetőségét.³⁵

A Pp. 167. §-a bevezette azt a lehetőséget, hogy amennyiben a felek közvetítői eljárásban írásbeli megállapodást kötöttek, lehetőségük van a bíróság előtt egyezségi kísérletre idézést kezdeményezni. Ez bírósági hatáskörbe tartozó olyan nemperes eljárás, melynek eredményes befejezése esetén a piaci közvetítői eljárásban kötött írásbeli megállapodást a bíróság jegyzőkönyvbe foglalja és végzéssel jóváhagyja. Ezzel a felek közötti vita olyan megoldással zárul, mely az önkéntes jogkövetés elmaradása esetén lehetőséget ad a feleknek bírósági végrehajtás útján történő kikényszerítésre is. Azt azonban fontos hangsúlyozni, hogy a nemperes eljárás keretében a bíróság továbbra is csak abban az esetben hagyja jóvá a felek között kötött egyezséget, ha annak tartalma a jogszabályoknak megfelel.³⁶

A Pp. 168. §-a szabályozza a közvetítői eljárás nélküli egyezségi kísérlet szabályait. A szabályozás szerint azonban ez esetben is van lehetőség arra, hogy a felek jogvitája közvetítés igénybevételével rendeződjön. A bírósági közvetítés ugyanis oly módon is igénybe vehető, hogy a vitában érdekelt felek a Pp. 168. §-a alapján a perindítás előtt egyezségi kísérletet kezdeményeznek nemperes eljárás keretében. Ha a nemperes eljárásban a feleknek nem sikerül egyezséget kötniük, a bíróság tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségéről. Ha e tájékoztatást követően valamennyi fél úgy nyilatkozik, hogy akár a piaci, akár a bírósági közvetítést igénybe kívánják venni, a nemperes eljárás szünetel. Szünetelés esetén a feleknek négy hónap³⁷ áll rendelkezésre, hogy részt vegyenek a közvetítői eljárásban, ott írásbeli megállapodást kössenek, majd azt benyújtsák a bíróságon, és a nemperes eljárás folytatása mellett indítványozzák annak végzéssel történő jóváhagyását.

A Pp. 168. §-a tovább bővíti a bírósági közvetítés igénybevételének lehetőségét is. A Közv. tv. 38/B. § (3) bekezdése alapján ugyanis bírósági közvetítésnek csak akkor van helyen, ha a felek között már folyamatban van peres vagy nemperes bírósági eljárás. Az egyezségi kísérletre idézés, mint nemperes eljárás folyamatban léte e törvényi feltételnek megfelel.³⁸

3.6. A közjegyzők hatáskörének bővítése. A Pp. salátatörvény több ponton módosította az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvényt (a továbbiakban: Kjnp.). A Kjnp. 27/H-27/L. §-ai a pert megelőző, bíróság előtti egyezségi eljárás mellett lehetővé teszik a közjegyző előtti egyezségi eljárást is, mellyel a jogalkotó szélesíteni kívánta a perindítást elhárító, a felek közti

³⁵ Somogyi Dávid: Egyezségi kísérlet perindítás előtt; In: Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk. Wopera Zsuzsa); Magyar Közlöny Kiadó, Bp. 2017. 344. o.

³⁶ Pp. 167. § (4) bek. utaló szabálya alapján Pp. 239. § (1) bek.

³⁷ Pp. 121. § (3) bek.

³⁸ Zsitva Ágnes 250-251. o.

egyezség létrehozását előmozdító fórumrendszert. E tekintetben a közjegyző rugalmas, földrajzilag könnyen hozzáférhető szolgáltatást nyújthat a felek számára a per elkerülése, egyezség létrehozása érdekében. Az utóbbi években előremutató jogyakorlatok támasztják alá, hogy a bíróság és a közjegyző előtti nemperes eljárások kiválóan funkcionálnak egymás mellett, kiegészítik egymást és megfelelően előmozdítják a perelkerülést, a felek közötti megegyezést.³⁹

A Kjnp. ugyanakkor a bíróság előtti egyezségi eljárástól eltérő, szűkebb tárgyi hatállyal engedi meg a közjegyző előtti egyezségi eljárás igénybevételét, azt alapvetően a vagyoni jogi ügyekre szűkítve. Így nincs helye közjegyző előtti egyezségi eljárásnak szerzői jogi, szomszédos jogi és iparjogvédelmi ügyben, a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos kártérítés, illetve sérelemdíj megfizetése tárgyában, a közérdekből indított perekkel összefüggő ügyben, a jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos ügyben, a jogi személyek és tagjaik, volt tagjaik közötti, illetve a tagok, volt tagok egymás közötti, a tagsági jogviszonyon alapuló ügyben, a személyi állapotot érintő és egyéb családjogi tárgyú ügyben, a végrehajtási perre tartozó ügyben, munkaügyi perre tartozó ügyben, állami vagyonnal kapcsolatos ügyben, valamint olyan ügyben, melyben külföldi anyagi jogot - ide nem értve a külföldi nemzetközi magánjogi szabályokat - kell alkalmazni. A közjegyzőtől csak a keresetindítást megelőzően, a keresetlevél előterjesztéséig lehet kérni az egyezségi kísérletre történő idézést.

Annak ellenére, hogy a közjegyzői hatáskörbe utalt egyezségi kísérletre idézés szabályai szűkebb körben teszik lehetővé a konfliktusok rendezését, arra kiválóan alkalmas, hogy a közvetítői eljárásban kötött, a jogszabályok tartalmának megfelelő írásbeli megállapodásban foglaltak a közjegyző hatáskörébe tartozó nemperes eljárásban a felek egyezséggé alakítsák. A közjegyző által jóváhagyott egyezség ugyanis a bíróság által jóváhagyott egyezséggel azonos hatályú⁴⁰, azaz bírósági végrehajtási eljárásban is kikényszeríthető.

5. Záró gondolatok

A közvetítői tevékenységről szóló 2002.évi LV. törvény elfogadása óta a jogintézmény nagy utat tett meg azáltal is, hogy ágazati jogszabályokban is megjelent. A bírósági közvetítés intézményesítésével pedig újabb lendületet kapott, lassan kezd beszivárogni a felek és a jogi képviselők életébe is. A jogalkotási folyamatot nyomon követve láthattuk, hogy az következetesen azon irányba tart, hogy a bírósági és a piaci közvetítés végleg megvesse a „lábát” a peres eljárás helyett/mellett.⁴¹ Az eljárásjogi reformok eredményét értékelve a polgári ügyek körébe vonható társadalmi konfliktusok megoldási lehetőségei vonatkozásában kijelenthetjük, hogy a vitarendezési lehetőségek tárháza továbbra is széles: a jogkereső polgárok választhatják a polgári pert és az alternatív vitarendezési

³⁹ Miniszteri indokolás a Pp. salátatörvény 70. §-ához

⁴⁰ Kjnp. 27/K. § (3) bek.e

⁴¹ Szirbikné Makó Tímea: A bírósági közvetítés jelene és helyzete az új Polgári perrendtartásban; 2. o. <https://mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok> (utolsó lekérdezés: 2018. 09. 22.)

lehetőségeket is a jogszabályi keretek között. A közvetítéshez kapcsolódó perjogi és egyéb normatív előírások vizsgálata azt mutatja, hogy a jogalkotó valóban törekedett a mediáció népszerűsítésére, a perelhárító lehetőségek erősítésére. A professzionális perrend és a kötelező jogi képviselet főszabályként történő előírása abba az irányba tereli a jogvitában érintett feleket, hogy a jogi konfliktusokat igyekezzenek peren kívül rendezni, hiszen az új perjogi kódex magas szintű szaktudást és felkészültséget követel meg mind a jogi képviselőktől, mind a felektől, mely szükségszerűen okozhatja a peres eljárások költségeinek, az ügyvédi megbízási díjaknak a növekedését is. Az, hogy az új perjogi kódex hatályba lépése mennyiben eredményes a közvetítői eljárások számának növelésében, néhány év elteltével lesz mérhető statisztikai adatokkal.
